

Samtalegrupper for børn og unge – en procesevaluering

VETERANCENTRET

Samtalegrupper for børn og unge – en procesevaluering

Udarbejdet ved Veterancentret af

Jeanette Bonde Pollmann, cand.scient.san.publ.
Julie Wedel Gjelstrup, cand.soc.
Mia Sadowa Vedtofte, ph.d., cand.scient.

Udgiver

Veterancentret
Forsvarsministeriets Personalestyrelse
Garnisonen 1
4100 Ringsted
veteran.forsvaret.dk

Version: 1.1
Udgivet af Veterancentret, oktober 2016

English title: Support groups for children and teenagers

ISBN: 978-87-998252-4-0
Publikationen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse.

*Forside: Samtalegrupperne for børn og unge har som mål at støtte pårørende til veteraner.
Foto: Colourbox*

Foreslået kildeangivelse:

Pollmann, J. B., Gjelstrup, J. W. & Vedtofte, M. S. (2016). Samtalegrupper for børn og unge – en procesevaluering. Ringsted: Veterancentret.

Pollmann JB, Gjelstrup JW & Vedtofte MS. Samtalegrupper for børn og unge – en procesevaluering, Ringsted: Veterancentret; 2016.

INDHOLD

1. FORORD.....	4
2. RESUMÉ	5
3. ENGLISH ABSTRACT	6
4. BAGGRUND.....	7
4.1 Læsevejledning.....	7
5. METODE.....	9
5.1 Procevalueringens formål.....	9
5.2 Dataindsamling	9
5.3 Datagrundlag	10
5.4 Rapportens opbygning	10
6. VIDEN OG ERFARINGER	11
6.1 Målgruppe og efterspørgsel.....	11
6.2 Forløbet	12
6.3 Børnenes udbytte.....	13
6.4 Forældregruppen	15
6.5 Gruppeledere og frivillige.....	18
7. TILPASNINGER OG FORSLAG TIL FORBEDRINGER.....	20
7.1 Markedsføring og rekruttering	20
7.2 Tilpasninger af evalueringen.....	21
8. ANBEFALINGER	22
9. BILAG	24
Bilag 1: Spørgeskema til børnene	24
Bilag 2: Interviewguide til fokusgruppeinterview med børnene	25
Bilag 3: Spørgeskema til forældrene.....	26
Bilag 4: Interviewguide til gruppeledere og frivillige	28
Bilag 5: Kodetræ	30

1. FORORD

Denne rapport udgår fra Videncentret i Veterancentret. Videncentrets funktion er at producere og formidle viden om veteraners psykiske helbred, sociale forhold og generelle tilstand samt viden om pårørende til og børn af veteraner på et kvalificeret og videnskabeligt grundlag.

Følgende medarbejdere fra Videncentret og Militærpsykologisk Afdeling har deltaget i en eller flere dele af procesevalueringens udarbejdelse: Jeanette Bonde Pollmann, cand.scient.san.publ., Julie Wedel Gjelstrup, cand.soc. og Mia Sadowa Vedtofte, ph.d., cand.scient. Undersøgelsen, som danner grundlag for evalueringen, er godkendt af Datatilsynet.

Videncentret ønsker at sige tak til alle børn, unge, forældre, frivillige fra Familienetværket samt ansatte i Veterancentret, der har medvirket i evalueringen. Uden jeres indsats og tålmodighed i forbindelse med besvarelse af spørgeskemaer og deltagelse i interviews havde det ikke været muligt at gennemføre denne procesevaluering.

2. RESUMÉ

Formålet med procesevalueringen er at evaluere, hvordan implementeringen af initiativet *Samtalegrupper for børn og unge* er gået. Samtalegrupperne er for børn og unge af veteraner med psykiske eftervirkninger af udsendelse, og gennemføres i perioden 2015-2017.

Evalueringen har til formål at afdække, om børn og forældre oplever, at initiativet er meningsfuldt i dets nuværende form, og hvordan Veterancentret fremadrettet tilbyder det mest optimale initiativ for børn og forældre, samt hvordan der skabes de bedste vilkår for gruppeledere og frivillige til at afvikle samtalegrupperne.

Denne rapport tager udgangspunkt i de to først afviklede gruppeforløb, som blev gennemført i efteråret 2015 med børn i alderen 7-13 år. Datagrundlaget er baseret på spørgeskemadata fra børn og forældre samt interview med gruppeledere og frivillige fra Familienetværket.

Procesevalueringen viser, at samtalegrupperne fungerer rigtig godt, som de er planlagt og implementeret set ud fra børnene, forældrene, gruppelederne og de frivilliges oplevelser. Børnene er glade for initiativet. Forældrene oplever, at det er meningsfuldt for deres børn at deltage i initiativet, og gruppelederne oplever, at børnene er engagerede og får et udbytte af at være i gruppen. De frivillige fra Familienetværket fremhæver, at initiativet har været meningsfuldt for dem som frivillige, og at de har oplevet, at familierne havde stor gavn af initiativet.

Af procesevalueringen fremgår det at antallet af børn i samtalegrupperne bør være 6-8 børn for at optimere børnenes udbytte af samtalegrupperne. Der er mulighed for at optimere rekruttering af børnene til grupperne ift. rettidig markedsføring og at opnå større erfaring med at finde de bedste steder at markedsføre initiativet lokalt.

Det er vigtigt at være opmærksom på soldaterhjemmenes faciliteter, så der kan skabes ro omkring både børn og forældre ved, at der er tilgængelige rum til begge grupper, hvor de ikke bliver forstyrret.

Det kræver meget tid og mange ressourcer fra gruppelederne at planlægge indkøb og afvikling af gruppeforløbet foruden, at gruppelederen bruger sig selv og sin faglighed til at støtte børnene. Det er derfor vigtigt at støtte gruppelederne praktisk såvel som fagligt, så afvikling og planlægning af initiativet forløber lettest muligt.

Erfaringen med initiativet for forældrene er, at det skal være en samlet pakke af aktiviteter planlagt fra centralt sted og kommunikeret ud før start, så forældrene oplever, at det er meningsfuldt for dem at være til stede, samt at dette vil give mindst muligt besvær for gruppelederne ift. planlægning. Aktiviteterne behøver for veteranernes vedkommende ikke at være af for omfattende karakter. Derudover er det vigtigt med de frivilliges tilstedeværelse til at støtte forældregruppen.

Erfaringer og viden fra procesevalueringen kan forhåbentlig anvendes af kommende gruppeledere med det formål at optimere forløbet af fremtidige samtalegrupper.

3. ENGLISH ABSTRACT

This report is an evaluation of the implementation of support groups for children and teenagers. Specifically, the support groups running from 2015 to 2017 include children of Danish veterans who have developed mental health problems as a consequence of military deployment. The main objective of the report is to investigate if and in what way children and parents find the initiative meaningful. Additionally, the report aims to explore ways in which the Danish Veteran Center can accommodate the needs of the target group in the future.

The report covers experiences from the first two support groups held in the fall of 2015 with children aged 7-13 years. Children and parents have reported their experiences via self-report questionnaires. Group leaders and volunteers engaged in the support groups have been interviewed.

Overall, children and parents describe that the organization of the support groups is satisfactory and meaningful to them. From the group leaders' point of view the duration of the support groups have been sufficient for the families to engage in the process. The children report to have enjoyed being part of the groups and their parents have found it meaningful to engage in meetings in support of their children. This is supported by group leaders and volunteers who report that the initiative has been of relevance to the target group, and that children, as well as their parents have benefitted from the initiative.

It is clear from the evaluation that the optimal group size lies between six and eight children. Further efforts should be set in motion to make the initiative known to the target group. Additionally, future endeavors should focus on creating the most suitable environment for children and parents at the respective locations.

Group leaders and volunteers describe the initiative as very time consuming and demanding to facilitate. Thus, practical and professional support from the initiative's project manager can be expected to have a positive influence on the success of the support groups. Group leaders also point out that organized supervision to group leaders is of great importance.

To optimize the benefits of the support groups for the parents and to adequately support the group leaders, activities for parents should be planned and advertised well ahead of time. Furthermore, clear communication to the parents about practicalities of the scheduled activities is necessary due to the heterogeneity of the group. Finally, this evaluation finds that the presence of a volunteer in the parent group is of great importance.

Hopefully, the acquired knowledge presented in this report will help and guide future group leaders in charge of support groups for children and teenagers.

4. BAGGRUND

Med afsæt i en styrkelse af veteranindsatsen, der blev vedtaget i september 2014, er Veterancentrets initiativ *Samtalegrupper for børn og unge* blevet igangsat. Initiativet tager udgangspunkt i at støtte danske børnefamilier, hvor den ene forælder oplever psykiske efterreaktioner relateret til udsendelser på international mission.

Samtalegrupperne skal skabe rammer for samtaler om at være tæt på en veteran med psykiske efterreaktioner. Børn og unge får mulighed for at opleve, at de ikke er alene om at være i denne situation. Gennem samværet med de andre børn og gruppeledere kan dette rum forhåbentlig styrke børnenes sociale og personlige kompetencer samt styrke dem i at fornemme sig selv, egne behov og følelser – herunder fratagelse af skyld og ansvar.

Forløbet skal være med til at give børnene positive oplevelser med jævnaldrende og gruppeledere, idet formålet også er at hygge sig og have det sjovt sammen. Gruppeforløbet strækker sig over 10 gruppegange, hvor familierne mødes ca. en gang om ugen á 2 timers varighed. Tidspunktet er fra kl. 17-19, og hver gruppegang starter med spisning.

Forældrene tilbydes ligeledes at deltage i en forældregruppe, hvor en frivillig fra Familienetværket er til stede. Veterancentret arrangerer oplæg af relevans for forældregruppen løbende gennem perioden.

Formålet med det samlede initiativ er yderligere at formidle viden om emnet og skabe normalisering af reaktioner relateret til familielivet.

Samtalegrupperne ledes af Veterancentrets medarbejdere med socialrådgiver- og psykologbaggrund. Medarbejderne har gennemgået Psykiatrifondens gruppelederuddannelse. Initiativet til forældrene støttes af frivillige fra Familienetværket, og forløbet afholdes på KFUM's Soldaterhjem. Samtalegrupperne opdeles som udgangspunkt i børn i alderen 8-12 år og unge i alderen 12-16 år, men tilpasses efter børnenes modenhed og søskenderelationer. Dette er også medvirkende til at aldersgruppen for de to forløb, som indgår i denne procesevaluering er 7-13 år.

Denne procesevaluering har til formål at evaluere implementeringen af initiativet baseret på to gennemførte gruppeforløb for børn i alderen 7-13 år i efteråret 2015. Evalueringen belyser, hvad børnene, deres forældre, frivillige fra Familienetværket og gruppelederne af de pågældende gruppeforløb har erfaret og oplevet undervejs.

4.1 Læsevejledning

For læsevenlighedens skyld vil deltagerne i samtalegrupperne fra de to forløb refereres til som "børn", da de to inkluderede forløb omhandlede børn i aldersgruppen 7-13 år velvidende, at dette begreb måske ikke er helt dækkende.

Samtalegrupperne er som nævnt blevet ledet af Veterancentrets medarbejdere, og forældregruppen har haft støtte af frivillige fra Familienetværket. Fremadrettet refereres disse informanter som gruppeledere og frivillige.

5. METODE

Denne procesevaluering belyser, hvordan initiativet er blevet implementeret. Erfaringerne herfra kan vise, hvad der er af behov for tilpasninger af det først udviklede koncept til den resterende projektperiode 2016-2017. Der evalueres på formen af initiativet med udgangspunkt i forældrene og gruppeledernes oplevelser og erfaringer samt børnenes spørgeskemabesvarelser.

Den samlede evaluering af initiativet er opdelt i to faser. Fase 1 dækker over samtaleforløb afviklet i 2015, og disse forløb danner baggrund for nærværende procesevaluering. Fase 2 dækker over de resterende samtaleforløb, som afvikles i den resterende projektperiode, altså i 2016 og 2017. Der indsamles data fra alle samtaleforløb, og data relevante for procesevalueringen inkluderes i nærværende evaluering, mens den samlede datamængde danner grundlag for en virknings-evaluering baseret på hele projektperioden, altså samtaleforløb afviklet i 2015-2017.

5.1 Procesevalueringens formål

Formålet med procesevalueringen er at afdække:

1. Om børn og forældre oplever, at initiativet er meningsfuldt i dets nuværende form?
2. Hvordan Veterancentret fremadrettet tilrettelægger og tilbyder det mest optimale initiativ?

5.2 Dataindsamling

Der anvendes i den samlede evaluering et mix af kvantitative og kvalitative metoder, som har til formål at afdække de involverede parter oplevelse af udbyttet for de børn og unge, der deltager i samtalegrupperne. Følgende udvalgte elementer af den kvalitative og kvantitative dataindsamling vurderes relevante til procesevalueringen:

- Kort spørgeskema til børnene om, hvordan de oplever at komme i børnegruppen. Børnene besvarer spørgeskemaet ved brug af en 3-trins smiley-skala 5. gruppegang – se bilag 1.
- Fokusgruppeinterview i børnegruppen ved 9. gruppegang – interviewguide ligger som bilag 2.
- Spørgeskema til forældrene om, hvordan de har oplevet gruppeforløbet for deres børn samt initiativet til forældrene. Dette besvares 9. gruppegang – se bilag 3.
- Interview (enkeltvis) med gruppeleder og frivillige – interviewguide ligger som bilag 4.
- Observation ved deltagelse i gruppeforløbet 5. og 9. gruppegang.

Derudover er det blevet afprøvet at anvende en af forløbets aktiviteter for børnene som et evalueringsredskab. I begyndelsen af hver gruppegang har børnene placeret deres navn på et såkaldt "humørbarometer", og gruppelederne har talt med børnene om deres placering af humør, og hvordan børnene har haft det siden sidst. Gennem billeder af disse humørbarometre har Videncentret set på børnenes placering af deres humør de forskellige gruppegange. Dette uddybes senere i afsnit 7.2.

5.3 Datagrundlag

Rapportens fund bygger på et datagrundlag bestående af 14 spørgeskemabesvarelser fra børnene (svarprocent på 93%) og to fokusgruppeinterview med børn af grupper på hhv. 5 og 10 børn. Der blev indsamlet 14 besvarelser af spørgeskemaet til forældrene, hvor nogle har udfyldt det individuelt, og nogle forældrepar har udfyldt det sammen (svarprocent svarer til 100% af de tilstedeværende forældre). Der er til rapporten samlet gennemført seks interviews med børnegruppeledere og frivillige. Der har været deltagerobservation af fire gruppegange. Data er indsamlet i perioden september-december 2015. Forældrene gav til forsamlingen skriftligt samtykke til, at deres børn måtte indgå i gruppeforløbet og evaluering af dette.

5.4 Rapportens opbygning

Ovenstående dataindsamling bidrager til at afdække viden indenfor følgende temaer:

- Målgruppen og efterspørgsel
- Forløbet
- Børnenes udbytte
- Forældregruppen
- Gruppeledernes og frivillige

Temaerne er fremkommet af en proces, hvor interviewguide til gruppeledere og frivillige er kogt sammen til et kodetræ (se bilag 5). I kodetræet opstår disse kategorier, som egnede til at belyse hvilke erfaringer og hvilken viden der fremkommer af procesevalueringen.

6. VIDEN OG ERFARINGER

6.1 Målgruppe og efterspørgsel

Det var indledningsvis ikke nemt at rekruttere familier til initiativet. Årsagen kan være, at det er et nyt initiativ, som målgruppen ikke var bekendt med. Gruppeledere og frivillige sagde også i interviewene, at familierne skal have erkendt, at deres børn ikke trives optimalt grundet forældrenes psykiske efterreaktioner, og de skal dermed have erkendt, at børnene har brug for et initiativ som dette. De to forløb har kørt med henholdsvis fem og 10 børn.

En del af familierne er kommet langvejs fra, hvilket giver en indikation af, at det er muligt at forbedre rekrutteringen, så familierne får kortere transport. Gruppernes placering kan om muligt lægges der, hvor efterspørgslen efter grupperne er. Gruppelederne til gruppen på fem børn udtrykte, at gruppen gerne måtte have været lidt større. Den anden gruppe var på 10 børn, da der var to søskendepar, der deltog. Overvejelser om rekruttering og kommunikationskanaler behandles yderligere senere.

Interview med gruppeledere og frivillige fra Familienetværket tydeliggør, at for de familier, der har sagt ja tak til initiativet, har tilbuddet været relevant og meningsfuldt. Både for børnene og forældrene.

"Alene det, at de faktisk mødte op hver evig eneste gang – og nogle af dem kørte rigtig mange kilometer for at komme frem, ikke? Hvis ikke det havde givet mening, så var de faldet fra, det er jeg ikke i tvivl om. Så jeg tror, at de oplevede, at deres børn var glade for børnegrupperne, og det gav dem noget. Og de oplevede selv at få noget. Og jeg tror, at deres motivation for at komme selvfølgelig var børnene, men det var også fordi, at de selv har følt, at de fik noget ud af det som forældre."

Frivillig fra Familienetværket

Det blev ligeledes tydeligt for gruppeledere og frivillige, at det var familier med behov for et sådan initiativ, der valgte at tage imod tilbuddet. Både veteranerne, men også deres pårørende er udfordret af de konsekvenser, som de psykiske efterreaktioner har medført for familierne.

"Det kom helt af sig selv, at de bare fortalte og fortalte og stillede spørgsmål. Måske kan jeg godt tænke, at mange af dem har gået med det i mange år, at de er så fyldt op, at bare det, at der bliver lettet lidt på låget, så vælter det ud af dem. De kan ikke holde låget fast på alle de ting, så hvis der bliver åbnet lidt, og de bliver mødt med lidt lyttende tilgang og lidt forståelse, så fortæller de om, hvad de er optaget af, og hvad der går dem på."

Frivillig fra Familienetværket

6.2 Forløbet

Sammensætning af grupperne

Det var muligt at placere næsten alle de familier, der henvendte sig, enten i en gruppe eller tilbyde dem et alternativ i Veterancentrets regi, fx i form af individuelle samtaler. Et enkelt barn var for gammel til aldersgruppen og blev derfor ikke tilbudt deltagelse. En enkelt familie fik afslag på deres telefoniske henvendelse, da veteranens psykiske efterreaktioner ikke vurderedes udsendelsesrelaterede og på dette tidspunkt derfor ikke gav adgang til Veterancentrets tilbud. Børnenes deltagelse i gruppen bør dog i højere grad vurderes på baggrund af deres mulige udbytte af initiativet samt hensynet til gruppens sammensætning, og ikke ift. om veteranen tilbydes behandling i Veterancentrets regi.

Forsamtaler

Gruppelederne udtrykte, at forsamtalerne var gode i forhold til at få forventningsafstemt med forældrene om, hvad det er gruppeforløbet kan, hvad familiens forventninger var, og om der var noget, som gruppelederne skulle være opmærksomme på ift. det enkelte barn. Derudover gav det også familierne mulighed for at få et yderligere kendskab til initiativet og gruppelederne. En gruppeleder beskriver forsamtalerne således:

"Jeg havde en klar fornemmelse af, at vi var i øjenhøjde med børnene med det samme, og at børnene følte sig trygge ved os allerede, når de kom den første gang efter at have mødt os ved forsamtalerne. Vi var meget uhøjtidelige (...) men både med børn og forældrene var der en smaddergod dialog, og det var tydeligt fra forældrene, at de godt forstod, at det var børnene, vi talte med, så jeg vil sige, at det koncept fungerede rigtig rigtig godt."

Gruppeleder

Faciliteter

Forløbene blev udfordret af de tilstedeværende faciliteter på lokaliteterne, fx spiste man på KFUM's Soldaterhjem sammen med de andre brugere, hvilket viste sig at være en udfordring for nogle af forældrene med psykiske efterreaktioner. Antallet af tilgængelige rum var også en udfordring for aktiviteterne for både børn og forældre. Dette blev løst så godt som muligt fx ved at lave udendørs-aktiviteter for børnene og ved at anvende et kontor som rum til forældregruppen. Ikke desto mindre gav det lidt udfordringer for gruppeledere og frivillige. Det er vigtigt at optimere de tilgængelige forhold på soldaterhjemmene, så børn og forældres behov imødekommes bedst muligt.

Ressourcer

Gruppeforløbet forudsætter stor brug af ressourcer på flere planer: Gruppelederne udtrykte, at de har brugt rigtig meget tid før og efter gruppegangene til planlægning, indkøb, opsamling og ikke mindst markedsføring forud for opstarten. Det giver derfor god mening, at udviklingen af initiativet har medført ansættelse af en projektleder, som kan medvirke til at støtte gruppelederne ift. markedsføring, planlægning af aktiviteter for forældre samt evt. forberedelse af aktiviteterne til

børnene. Derudover viser evalueringen også, at samarbejdet med og tilstedeværelsen af Familienetværket har været af stor betydning for initiativets succes. Det har givet ro ift. til forældregruppen, at der har været en person til at tage hånd om denne gruppe, og dennes faglige baggrund og personlighed har haft stor betydning for samarbejdet med gruppelederne, men også for forældrenes oplevelse af initiativet (jf. afsnit 6.4).

6.3 Børnenes udbytte

Børnene gav udtryk for, at de har været glade for at komme i gruppen. De sagde i fokusgruppeinterviewene, at det har været sjovt at være i gruppen, og at de godt kunne lide at være sammen med de andre i gruppen og få nye venner. Børnene nævnte også, at man i gruppen kunne tale om ting, som man ikke ellers taler om.

"Man får snakket om tingene. Det er anderledes end i skolen. Fordi vi får ikke snakket særlig meget om tingene i skolen."

Pige, 9 år

En gruppeleder formulerede børnenes udbytte således:

"At møde andre børn i samme situation – jeg tror også, de fleste børn har været glade for at få nogle nye kammerater, nogen der ligesom var samme sted på et eller andet plan, ikke? Og det her med at man kan godt italesætte ting – altså det er okay at tale om det (...). Så tænker jeg også, at det må være fedt at komme som barn i den her gruppe, og så sidder der to voksne som gerne vil en, altså, det er jo ikke helt dumt, vel."

Gruppeleder

Besvarelserne fra spørgeskemaet til forældrene støttede ligeledes pointen med at være sammen med ligesindede og opleve, at andre stod med de samme problemer som en selv.

Børnene ytrede også i fokusgruppeinterviewet, at der gerne må være mere tid til leg - gerne aktive lege udenfor. Pigerne i den ene gruppe udtrykte, at det kunne være godt, hvis gruppen var opdelt i drenge og piger. Dette skyldes formentlig, at et par af drengene i denne gruppe fyldte meget og til tider tog fokus fra det, der ellers foregik. Antallet i denne gruppe var 10 børn, hvilket gruppelederne oplevede som for stor en gruppe. Gruppens størrelse medvirkede til, at der var svært at nå dagens program, når der skulle være tid til, at alle børn fik lov til at sige noget.

Forældrene ytrede, at det gode ved forløbet var, at børnene oplevede at møde andre i samme situation som dem og med samme udfordringer. Derudover bemærkede forældrene også, at det var meningsfuldt, at konceptet var "på børnenes vilkår", at børnene "blev sat i centrum" og "fik et frirum". Alle forældre svarede "ja" til, at deres børn havde været glade for at komme i gruppen, og at de var tilfredse med forsamlingen. Desuden ville alle forældre anbefale andre at deltage i et sådan forløb, hvilket samlet set bekræfter, at konceptet fungerer godt i dets nuværende form.

Størstedelen af forældrene svarede yderligere, at de mente, at børnene havde lært noget nyt ved at gå i gruppeforløbet. Kommentarerne hertil lyder: "Nye måder at se tingene på" og "Nemmere ved at sige til og fra".

Gruppens sammensætning

I begge grupper har der været søskendepar, og dette har haft både fordele og ulemper. Børnene ytrede, at man ikke kunne være ligeså åben og ærlig, når ens bror eller søster også var der. Gruppelederne tilføjede, at der kan være et aspekt om, at man vil beskytte sin bror/søster, og derfor kan være tilbageholdende med, hvad man siger. Der var en yngre søskende med i gruppen, som ikke sagde så meget, men der var mulighed for, at hun kunne udfolde sin kreative side og deraf få opmærksomhed og anerkendelse fra gruppen. Hendes udbytte var måske mere begrænset end de andres, men på den anden side nævnte forældrene, at hun var blevet mere åben. Der er yderligere et praktisk aspekt med søskendepar i grupperne, da det kan give anledning til pasningsproblemer, eller at forældrene ikke kan deltage i forældregruppen, hvis søskendeparret ikke begge deltager i gruppen. Dette har også været årsagen til, at det er besluttet at tage søskendepar med i forløbet, selvom det ofte øger aldersspredningen, og nogle børn ville have bedre af at være i hver deres gruppe.

Gruppeledere og evaluatore oplevede, at der i begge grupper var børn, som fyldte uhensigtsmæssigt meget i gruppen. Gruppelederne fandt egne strategier til at tackle dette og få skabt rum til de andre børn.

"Så fandt vi bare vores egen lille metode (...) Hun fik en stressbold og sad og nulrede med den, og så blev det til, at jeg sad ved siden af hende hver gang, for så kunne jeg ligesom lægge en hånd på hende, når jeg synes, at nu skulle hun lige dæmpe sig lidt, eller nu skulle hun lige være lidt rolig, ikke?"

Gruppeleder

På trods af at gruppelederne oplevede, at initiativet godt kan rumme disse børn, så er det et vigtigt opmærksomhedspunkt i sammensætningen af fremtidige grupper.

Gruppelederne ytrede, at børnene tog del i aktiviteter og lege. De oplevede også, at nogle af de mere introverte børn udviklede sig undervejs. En gruppeleder udtrykte meget rammende, hvad alle gruppeledere har udmeldt:

"Jeg tror både de profiterede af det her løft i glæde og energi, som vi lavede meget via legene, og godt humør simpelthen, og sådan en god atmosfære, at der blev sluppet energi ud, og at der var plads til det, der var rummelighed. Og så tror jeg også, at de havde gavn af det her, som vi kalder, at deres virkelighed blev bevidnet, altså, at når de nu berettede om oplevelser eller følelsestilstande, det at få en spejling tilbage: "sådan kan man nemlig godt have det", og "er der nogle af jer andre, der kender det"(...)Det tror jeg var værdifuldt, det virkede det til.

Gruppeleder

Derudover var det også samstemmende oplevelsen fra gruppeledernes side, at initiativet virkelig har fået fat i de børn, som har haft brug for det.

"Det er nogle meget omsorgsfulde børn, som passer på deres familie, men som også kan være temmelig ensomme i det her (...) det er nogle sunde og raske børn, men de er præget af det her. På et tidspunkt i noget af det første, hvor vi snakkede om, hvem kunne man snakke med tingene om, jamen der var det meget typisk deres kæledyr, de snakkede med..."

Gruppeleder

Gruppelederne har desuden ved de børn, hvor der var brug for det, taget en opfølgende samtale undervejs eller efterfølgende.

6.4 Forældregruppen

Forældreinitiativet var til at begynde med defineret ved, at en frivillig fra Familienetværket var til stede ved hver gruppegang og kunne facilitere dialog og netværk. Derudover var det planen, at der skulle være oplæg arrangeret af Veterancentret 4-5 gange i løbet af forløbet.

Efter opstarten blev det erfaret:

- a. At forældrene i de to grupper, som repræsenterede pårørende til veteraner, havde et ønske om viden om PTSD og om børns reaktioner, samt om hvordan man kan tale med sine børn om forældres reaktioner.
- b. At forældregruppen havde brug for styring og yderligere oplæg end de planlagte, da det var meget heterogene grupper med forskellige ønsker og behov.
- c. Familienetværket var vigtige i forhold til at være den gennemgående person, som lærte forældregruppen at kende samt hjalp med at holde samtalen på sporet og evt. hjalp med at tage hensyn til forældrene med psykiske efterreaktioner.
- d. Det var svært for gruppeledere at rekruttere oplægsholdere, hvis ikke dette var planlagt, inden forløbet begyndte.
- e. Det gav mening i den ene gruppe at opdele spisningen, så forældre og børn spiste hver for sig, hvilket også kunne lade sig gøre rent praktisk. Den første og sidste gruppegang spiste alle sammen. Dette er en erfaring, som kan være nyttig i de sammenhænge, hvor det kan skabe mere ro for børnene at kunne få lov til at passe sig selv og give forældrene lidt fri fra forældrerollen.

Forældrene tilkendegav i deres evalueringsskema, at tidspunktet var passende for dem som familie, og det blev bemærket, at det bl.a. var fordi, der var mad inkluderet. Som en frivillig udtrykte det:

"De har ikke den dag skulle tænke på mad og "hvad nu" og "så skal vi også nå det" og det økonomiske aspekt har også været elimineret i og med, at de har fået kørepenge. Det, tror jeg også, har givet noget ro, fordi i hvert fald nogle af dem er økonomisk hårdt

spændt for. Så jeg tror også, at det har været vigtigt, når nu de kommer så langt væk fra."

Frivillig fra Familienetværket

Alle børnene gennemførte forløbet med ganske få afbud, hvor årsagerne var sygdom eller andre praktiske omstændigheder, som forhindrede deltagelse. Fremmødet er på den baggrund meget tilfredsstillende. Deltagelsen fra forældrenes side var også meget tilfredsstillende, når erfaringer viser, at det kan være svært for veteraner med psykiske efterreaktioner at indgå i sådan et initiativ. Der deltog typisk én forælder pr. barn, og forældre med psykiske efterreaktioner deltog i det omfang, deres situation tillod dem. Det vurderes, at forældrene også har oplevet et udbytte af initiativet, og at dette har været medvirkende til at reducere frafaldet og fremme fremmødet.

Forældrenes udbytte har handlet om at møde andre med samme livsvilkår og problemstillinger som dem selv, men også at få input til at kommunikere med deres børn, fortæller flere af de frivillige fra Familienetværket:

"Alene det at høre at "nå okay, sådan er det også i de andre familier" – det kan da gøre meget. Sådan at vide at man ikke er helt særlig. Eller et helt håbløst tilfælde eller et eller andet."

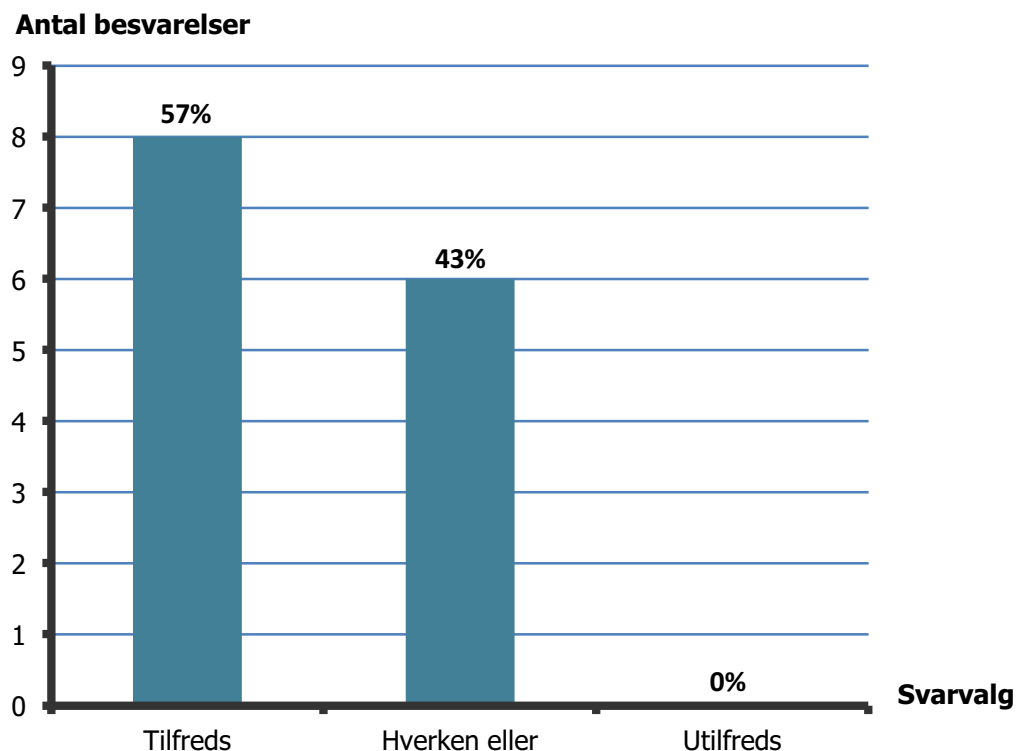
Frivillig fra Familienetværket

"Pludselig gik det op for dem (red. forældrene), at "Gud skal vi tale med vores børn om, hvordan vi har det, hvorfor vi reagerer, sådan som vi reagerer? Det har vi jo prøvet at skjule og holde for os selv", men at de satte sig ned med børnene og sagde: Jeg reagerer med at råbe og skælde ud, fordi jeg har oplevet det og det, så det gør mig forskrækket, og jeg bliver bange. (...) Det gik op for dem, at børnene så forstod, at det faktisk ikke handlede om dem, men om nogle andre ting, der gjorde, at deres far eller mor reagerede, som de gjorde. Og det tror jeg var rigtig vigtigt for dem (red. forældrene)."

Frivillig fra Familienetværket

Forældrenes respons på tilfredsheden med aktiviteterne for forældregruppen er illustreret nedenfor i figur 1.

Figur 1: Har du været tilfreds med aktiviteterne i forældregruppen?

I spørgeskemaet var det muligt at kommentere på tilfredsheden, og forældrenes kommentarer supplerer nogle af besvarelsene i 'hverken eller'-svarkategorien:

"Indlæggene har været for lange for veteraner. Koncentrationen nåede at forsvinde hver gang".

"Der var alt for meget navlepilleri".

"Kunne godt bruge nogle 'værktøjer' til, hvordan jeg skal forholde mig".

"Har fået sat ord på mange ting".

"Vi har haft mulighed for at tale og udveksle erfaringer".

"Jeg/vi har lært vildt meget".

Forældre til børn i samtalegrupperne

Ovenstående kommentarer kan bidrage til en tilpasning af konceptet, så der bliver sagt til forældrene, at oplæggene er frivillige, og at det er muligt at være til stede uden at deltage i hele/alle oplæggene. Årsagen til de forskellige udsagn skal nok findes i, at forældregruppen bestod af veteraner med psykiske efterreaktioner samt pårørende, og det dermed var en heterogen gruppe med forskellige behov.

Det vurderes vigtigt at have opmærksomhed på, hvilke behov forældrene i grupperne har. I forhold til hvordan konceptet kunne forbedres, foreslog forældrene, at det ville være godt, hvis der var kortere transporttid eller længere tid per gruppegang end to timer – på grund af transporttiden.

6.5 Gruppeledere og frivillige

Både gruppeledere og frivillige udtrykte, at det har været virkelig motiverende at indgå i initiativet, og at det har været en gevinst, at både forældre og børn har været glade for initiativet, mødte op stort set hver gang og gav udtryk for, at de havde fået noget ud af det.

Derudover udtrykte gruppelederne og de frivillige også, at det har været en udfordrende og intens opgave at køre initiativet, hvor de har trukket meget på deres faglige baggrunde og haft stor støtte i at indgå i dette team af gruppeledere og frivillige.

"Det var vigtigt, at vi satte os sammen og drak en kop te bagefter og lige snakkede om gruppen (...) og forløbet af gangen og også lige fik sparret med den, der havde været sammen med forældrene, jeg synes, det (...) er en god måde lige at få bearbejdet det indtryk, man havde fået. Fordi det var godt nok ret kraftige ting, som børnene fortalte om, hvad der kunne foregå i det miljø, de normalt går i også, så der havde man lige brug for at tænke højt på det. (...) Altså det er jo hårdt, når man ti uger i streg er hjemme kl. 9 om aftenen, og man starter jo med at køre hjemmefra i sin bil kl. 7 om morgenen."

Gruppeleder

For de frivilliges vedkommende er det et opmærksomhedspunkt, at der på nuværende tidspunkt kun er få frivillige til at løfte denne opgave, og i og med at deres faglige baggrund har været af stor betydning, er det vigtigt, at opgaven som frivillig ikke bliver for sårbar.

Gruppelederne ytrede yderligere, at det planlagte program til tider var svært at nå igennem, fx på grund af at den ene gruppe rummede 10 børn, og der skulle være tid nok til, at alle kunne få lov til at sige noget. Men også i gruppen på fem børn var der udfordringer med at nå det hele. Gruppelederne har tilpasset programmet til børnenes vilkår og anvendt lege som afveksling, når børnene havde behov for dette.

"På et tidspunkt, da det gik op for mig, hvor meget jeg følte mig strammet ind i det her, så tænkte jeg, altså vi må godt selv præge det også, (...) det er os, der sidder med børnene, og den faglighed, vi har hver især, gør jo også, at vi ser nogle ting, så det skal også være sådan, at man siger; okay, det er ikke det program her, der er brug for lige nu, de her børn har brug for noget helt andet."

Gruppeleder

De frivillige erfarede, at det er vigtigt, at de som tovholdere i begyndelsen af forløbet får sat nogle rammer for forældregruppen og får forventningsafstemt med dem både i forhold til, hvad

samtalernes indhold skal være, og hvordan man kan gå ind og ud af samtalen/oplægget efter individuelle behov.

Gruppelederne har haft god gavn af muligheden for supervision, men påpeger, at der skal skelnes mellem supervision og sparring grupperne imellem, så man ikke kommer til at sammenligne grupperne, da disse er forskellige. Supervisionen har især været gavnlig i forhold til at blive klædt på til de afsluttende samtaler, da gruppelederne oplevede, at familierne var lidt nervøse for at skulle afslutte forløbet. Den afsluttende samtale viste sig dog rigtig god til at skabe ro om dette.

"Alle (...) havde en følelse af, at de ville prøve at cykle selv nu, som man siger, altså de ville prøve at klare sig, og (...) det er jo ikke sådan, at døren (...) er lukket, men det kunne være rigtig godt at se og mærke effekten, og det var alle enige i, altså der var ikke noget frustration over at sige, det var dejligt at mødes og god vind med det."

Gruppeleder

7. TILPASNINGER OG FORSLAG TIL FORBEDRINGER

7.1 Markedsføring og rekruttering

Forældrenes besvarelser viser, at initiativet kan kommunikeres bredere ud, da mere end halvdelen har hørt om initiativet gennem deres kontaktperson i Veterancentret, og en mindre del har hørt om det gennem andre kilder, hvoraf flere af disse også relaterer sig til Veterancentret.

Tabel 1: Hvor har du læst/hørt om Samtalegrupperne?

Radio	0 %
TV	0 %
Regionale/lokale aviser	0 %
Veterancentrets hjemmeside	0 %
Facebook	7 %
Brochure	0 %
Ven eller kollega	7 %
Kontaktperson i Veterancentret	57 %
Personaleblade (fx Forsvarsavisen, Fagligt Forsvar, Baretten)	0 %
Andet: Voksengruppe, infotavle i Forsvaret, familien.	29 %

Et dilemma med rekruttering er, at de børn og unge, som henvender sig, men hvor deres alder ikke passer til resten af gruppen, kan risikere at skulle vente længe, før der igen oprettes en gruppe i den pågældende by fx grundet ressourcer af medarbejdere og frivillige. Ligeledes kan anbefaling af initiativet gennem mund-til-mund-metode gå tabt, fordi initiativet "flytter" rundt i landet.

Gruppelederne foreslog, at der skal markedsføres bredere gennem annoncering, skoler, UU-vejledere, praktiserende læger og veterankoordinatorer i kommunerne. Både forældre og gruppeledere foreslog også at anvende tjenestestederne mere aktivt til at rekruttere familier, hvor forældrene stadig er ansat ved Forsvaret, fx ved pårørendearrangementer, nøglepersoner som fx kontaktofficerer og gennem kollegastøtteordningen. Veterancentret kan fremadrettet arbejde med at udvikle den bedste rekrutteringsmodel og markedsføring til netop dette initiativ på baggrund af de forskellige løbende erfaringer. En mere optimal rekruttering kan forhåbentlig også reducere transporttiden for familierne (jf. afsnit 6.4).

7.2 Tilpasninger af evalueringen

1. Humørbarometer til evaluering viste sig ikke brugbar. Billeder af humørbarometeret stod alene, da børnenes medfølgende forklaring ikke var mulig at indsamle for evaluator. Derudover var billedkvaliteten og usikkerhed om dato for billedets oprindelse også af betydning for fravalg af dette redskab til evaluering.
2. Der var fra evaluators side usikkerhed om afholdelse af afsluttende samtaler og derfor ikke opmærksomhed på at planlægge interview med gruppelederne efter, at samtalerne var afholdt. Det vurderes, at det giver størst muligt viden om initiativet at udføre interview med gruppeledere efter de afsluttende samtaler.
3. Der var ikke fra begyndelsen planlagt interviews med de frivillige fra Familienetværket, da der var usikkerhed om, hvor omfattende initiativet til forældrene ville blive. Det vurderedes relevant at indsamle disse interview for at få et dybere indblik i forældrenes udbytte af oplæg og forældregruppen.
4. For forældre, som har mere end ét barn, der deltager i gruppeforløbet, giver dette en øget mængde af spørgeskemaer, da der udfyldes et baseline og et follow-up skema på hvert barn ved forsamlingen og i slutningen af forløbet. Oveni det kommer spørgeskema om form og indhold til forældrene. Dette kan være en belastning for forældre med psykiske efterreaktioner og i værste fald påvirke forældrenes oplevelse af initiativet. Indsamling af data tilpasses derfor, så det skriftlige spørgeskema om forældrenes oplevelse af børnenes udbytte og forældrenes oplevelse af initiativet i stedet afdækkes gennem et fokusgruppeinterview.
5. Det er relevant for virkningsevalueringen at tilføje en opfølgende dataindsamling om børnenes velbefindende og trivsel 3-6 måneder efter endt gruppeforløb.

Fremadrettede tilpasninger

- Humørbarometeret indgår ikke fremadrettet som element i evalueringen, men stadig som samtaleredskab i gruppeforløbet.
- Interview med gruppeledere indsamles først efter de afsluttende samtaler med familierne. Interview indsamles i projektperioden så længe, det er meningsfuldt.
- Evalueringen tilpasses ved at udskifte det ene spørgeskema til forældrene om initiativets form og indhold til et fokusgruppeinterview, da forældrene gerne vil fortælle om deres oplevelse af initiativet mundtligt. Det spørgeskema, som erstattes med fokusgruppeinterview, har overvejende spurgt til initiativets form og indhold og skabte i mindre grad viden om forældrenes oplevelse af børnenes udbytte. Fokusgruppeinterviewet vurderes som en bedre metode til at skabe denne viden og vil fremadrettet erstatte spørgeskemaet den andensidste gruppegang.
- Der indføres en opfølgende dataindsamling 3 måneder efter forløbet, som kan belyse den langsigtede virkning af gruppeforløbet på børnenes trivsel.

8. ANBEFALINGER

1. Initiativets tidspunkt, varighed og længde af forløbet, som det var tilrettelagt fra begyndelsen, vurderes på baggrund af evalueringen optimal for vores målgruppe og tilstedeværende medarbejderressourcer, hvorfor det anbefales at fortsætte som planlagt.
2. I forhold til valg af lokation for forløbene anbefales det at placere gruppeforløbene geografisk ud fra efterspørgsel efter initiativet med en opmærksomhed på soldaterhjemmenes faciliteter.
3. Antallet af børn i gruppen skal helst ligge på 6-8 børn, da et mindre antal gør gruppen for sårbar ved afbud og begrænser muligheden for dynamik. Mere end otte børn giver for meget uro, men især for lidt taletid til hvert af børnene. Dette antal børn lægger sig op af Psykiatrifondens retningslinjer, som kører grupper for max. otte børn.
4. Det anbefales, at det udelukkende er gruppeledernes faglige vurdering af barnets mulige udbytte af gruppen samt hensynet til gruppedynamik og de andre børns udbytte af initiativet, der er afgørende for, om børnene tilbydes at deltage i gruppeforløbet.
5. I forsamlingen er det vigtigt at få afdækket, om der er noget særligt om det enkelte barn, som er godt at vide eller tage hensyn til for at få den mest dynamiske sammensætning af gruppen. Udover at spørge til allergier og lign. anbefales det, at der spørges til evt. diagnoser, og om barnet modtager en forebyggende indsats i skole og SFO-regi (fx AKT, PPR, psykologstøtte mv.)
6. Det er vigtigt, at samtalegrupperne bliver støttet af et initiativ for forældrene indeholdende relevante oplæg, som dog ikke skal være alt for omfattende. Initiativet for forældrene skal planlægges ud fra den enkelte forældregruppes behov. Programmet skal informeres ud til forældregruppen før forløbets begyndelse, så forældregruppen er forberedt og ved, hvad de kan forvente og skal afsætte ressourcer til. Oplægsholdere kan fx findes internt i Veterancentret, hvilket også kan skabe sammenhæng mellem dette initiativ og andre af Veterancentrets initiativer.
7. I de forløb, hvor det giver mening, kan man opdele spisningen, så alle spiser sammen første og sidste gang, men at forældre og børn ellers spiser opdelt.
8. Hvis gruppelederne oplever, at det planlagte program enten er knap på tid, eller at gruppens behov er et andet end de planlagte aktiviteter, kan gruppelederne tilpasse programmet, så længe at formålet med den enkelte gruppegang opfyldes.
9. Gruppeledere og frivillige opfordres til efter hver gruppegang at sætte sig sammen og tale om dagen, da det skaber mulighed for sparring, sammenhæng og at afrunde dagens oplevelser.
10. Det anbefales, at gruppeledere på den ene eller anden måde aflastes fra enten andre opgaver i dagligdagen, mens de kører et gruppeforløb, eller at gruppelederne støttes ift. afvikling af forløbet med indkøb af materialer og planlægning af aktiviteterne.
11. Supervisionen er vigtig at bibeholde, da gruppeledere kan få sparring om de udfordringer, de oplever undervejs.
12. Det anbefales, at afsluttende samtaler er obligatoriske, da det giver mulighed for at afrunde forløbet med forældre og børn. Dette kan skabe en tryghed om, at man ikke bare slipper familierne, og at der gives noget med videre, fx en skrivelse til skolen om, hvad man har

oplevet hos børnene, eller hvis der er andre behov, som familierne kan få hjælp til i Veterancentrets regi.

13. Samarbejdet med Familienetværket er af stor betydning for initiativets succes i og med, at der bliver taget hånd om forældrene, og at Familienetværket står for mange praktiske aspekter. De frivillige, som har deltaget, har haft en faglig baggrund og personlighed, som satte dem i stand til at varetage denne opgave. Det vigtige er, at der er en gennemgående person til at støtte forældregruppen, og at denne person har faglige såvel som personlige kompetencer til at imødekomme forældrenes behov.

9. BILAG

Bilag 1: Spørgeskema til børnene midtvejs i gruppeforløbet

SAMTALEGRUPPER

Hvor gammel er du? _____

Dreng _____ Pige _____ (Sæt kryds)

	Sæt kryds ved den smiley der passer bedst på spørgsmålet:			
1	Kan du lide at gå i gruppen?			
2	Har du lært noget nyt i gruppen?			
3	Føler du dig tryk i gruppen?			
4	Har du kunne tale med de andre om hvordan du har det?			
5	Har du kunne tale med de voksne om hvordan det er, at være barn/ung hjemme hos dig?			
6	Har du andre, du kan tale med, hvis du har brug for det?			

Bilag 2: Interviewguide til fokusgruppeinterview med børnene afslutningsvis i gruppeforløbet

Hvad synes I om at gå i Børnegruppe?

- Hvad har været godt?
- Hvad har været mindre godt?
- Hvad har været sjovt?
- Hvad har været alvorligt?
- Hvordan har det føltes med det alvorlige?

Hvad havde I troet at Børnegruppen gik ud på, inden I startede her?

- Hvordan var det så anderledes?

Har I snakket om noget, der har været nyt for jer at snakke om?

- Hvad har det været?

Har I snakket om noget, som det er svært at snakke med andre om?

- Hvad har det været?
- Hvordan har det føltes?

Hvad synes I om måden spisningen har været på?

- Hvordan har det været at spise sammen/hver for sig (med forældrene)?

Ville I gerne have haft at forældrene var med til nogle af de ting I lavede?

- Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvad ville I sige til andre børn, der skal til at gå i Børnegruppe, hvis I mødte dem?

Bilag 3: Spørgeskema til forældrene om børnenes udbytte og initiativets form afslutningsvis i gruppeforløbet

Spørgeskema om samtalegrupper – til forældrene

SPØRGSMÅL	SVAR	KOMMENTARER
Har dit barn/dine børn været glad/e for at komme i gruppen?	☐ Ja ☐ Nej	Hvorfor/hvorfor ikke?
Er det dit indtryk, at barnet/børnene er kommet hjem med noget nyt "i rygsækken"?	☐ Ja ☐ Nej	Eksempelvis:
Var du tilfreds med forsamlingen?	☐ Ja ☐ Nej	Hvorfor/hvorfor ikke?
Hvad var godt ved konceptet/forløbet?		
Hvad kunne vi gøre bedre?		
Er tidspunktet passende for familien?	☐ Ja ☐ Nej	Hvorfor/hvorfor ikke?
Har du været tilfreds med aktiviteterne for forældregruppen?	☐ Tilfreds ☐ Hverken eller ☐ Utilfreds	Fordi:
Ville du anbefale samtalegrupper til andre?	☐ Ja ☐ Nej	Fordi:

Hvor har du læst/hørt om samtalegrupper?	☐ Radio ☐ Ven eller kollega ☐ TV ☐ Kontaktperson i Veterancentret ☐ Regionale/lokale aviser ☐ Personaleblade (fx Forsvarsavisen, Fagligt Forsvar, Baretten) ☐ Veterancentrets hjemmeside ☐ Andet, i så fald hvilken? ☐ Facebook ☐ Brochure
Andre/yderligere kommentarer (brug evt. bagsiden)	

Bilag 4: Interviewguide til gruppeledere og frivillige efter forløbets afslutning

Rekruttering:

- Hvordan rekrutterede I børn til gruppen?
- Hvad var din rolle i det?
- Hvordan gik det?
- Hvad kan man gøre noget anderledes næste gang?

Forsamtalen:

- Hvordan forløb forsamtalerne?
- Hvordan oplevede du børnene til forsamtalen?
- Hvordan oplevede du forældrene?
- Hvad gjorde I børnegruppeledere, da I havde afsluttet forsamtalerne?

Børnene i gruppen:

- Hvad karakteriserer børnene i gruppen?
- Oplevede I at børnene forandrede sig undervejs i forløbet?
- Hvordan har fremmødet været i gruppen?

Børnenes udbytte af gruppen:

- Hvordan oplevede du børnenes udbytte af at komme i gruppen?
- Hvad profiterede de særligt ved?
- Hvad var der af ulemper for børnene omkring gruppeforløbet?
- Hvad kunne man gøre for at forstærke børnenes udbytte?
- Hvad er din oplevelse af børnenes udbytte af øvelserne?
- Hvad er din oplevelse af børnenes holdning til legene?

Forløbet:

- Hvordan har konceptet fungeret for jer som børnegruppeledere?
- Hvilke udfordringer har I mødt i at afvikle gruppeforløbet?
- Hvilken støtte har I oplevet i forbindelse med forløbet?
- Havde I brug for anden støtte/hjælp fra andre?

Rollen som børnegruppeleder:

- Hvad er din motivation for at være børnegruppeleder?
- Hvad er din oplevelse af at have været børnegruppeleder?
- Hvilke udfordringer mødte du i rollen?
- Hvordan kan disse imødekommes i højere grad næste gang?

Indsatsen for forældrene:

- Hvordan oplevede du forældrenes udbytte af indsatsen for dem?

- Hvad var særlig godt?
- Hvad kunne vi forbedre?

Opfølgende samtaler:

- Hvordan er de opfølgende samtaler forløbet?
- Hvad er din oplevelse af de opfølgende samtaler?

Generelt:

- Er der andre ting, du vil fremhæve som fungerede godt ved hele initiativet?
- Er der andre ting, som vi kan forbedre ved hele initiativet?

Bilag 5: Kodetræ

Interviewguide	Placeres i:	Kategori
Rekruttering	→	
Var du involveret i rekruttering af børn til gruppen?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Hvordan rekrutterede I børn til gruppen?	→	Målgruppen til og efterspørgsel efter initiativet
Hvordan gik det?	→	Målgruppen til og efterspørgsel efter initiativet
Hvad kan man gøre noget anderledes næste gang?	→	Målgruppen til og efterspørgsel efter initiativet
Forløbet (inkl. forsamtaler og opfølgende samtaler)		
Hvordan forløb forsamtalerne?	→	Forløbet af samtalegrupperne
Hvordan oplevede du børnene til forsamtalen?	→	Forløbet af samtalegrupperne
Hvordan oplevede du forældrene?	→	Forløbet af samtalegrupperne
Hvad gjorde I børnegruppeledere, da I havde afsluttet forsamtalerne?	→	Målgruppen til og efterspørgsel efter initiativet
Hvordan har konceptet fungeret for jer som børnegruppeledere?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Hvilke udfordringer har I (ellers) mødt i at afvikle gruppeforløbet?	→	Forløbet af samtalegrupperne
Hvilken støtte har I oplevet i forbindelse med forløbet?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Havde I brug for støtte/hjælp fra andre?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Hvordan forløb de opfølgende samtaler	→	Forløbet af samtalegrupperne
Børnene i gruppen, og deres udbytte		
Hvad karakteriserer børnene i gruppen?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Spillede deres sociale baggrund ind på gruppen og hvordan?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Oplevede I at børnene forandrede sig undervejs	→	Børnenes udbytte af

i forløbet?		samtalegrupperne
Hvordan har fremmødet været i gruppen?	→	Forældregruppen
Hvordan oplevede du børnenes udbytte af at komme i gruppen?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Hvad profiterede de særligt ved?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Hvad var der af ulemper for børnene omkring gruppeforløbet?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Hvad kunne man gøre for at forstærke børnenes udbytte?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Hvad er din oplevelse af børnenes udbytte af øvelserne?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Hvad er din oplevelse af børnenes holdning til legene?	→	Børnenes udbytte af samtalegrupperne
Rollen som børnegruppeleder/frivillig		
Hvad er din motivation for at være børnegruppeleder/frivillig?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Hvad er din oplevelse af at have været børnegruppeleder/frivillig for forældregruppen?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Hvilke udfordringer mødte du i rollen?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Hvordan kan disse imødekommes i højere grad næste gang?	→	Gruppeledernes og de frivilliges perspektiver
Indsatsen for forældrene		
Hvordan oplevede du forældrenes udbytte af indsatsen for dem?	→	Forældregruppen
Hvad var særlig godt?	→	Forældregruppen
Hvad kunne vi forbedre?	→	Forældregruppen

www.veteran.forsvaret.dk

72 81 97 00

VETERANCENTRET

**Samtalegrupper for børn og unge
– en procesevaluering**

Udgivet oktober 2016